

Токар Маріан Юрійович

*кандидат історичних наук, доцент,
докторант Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентіві України*

ORCID: 0000-0001-8426-4481

e-mail: carpatia.doslid@gmail.com

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ЯК НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ
ДЕМОКРАТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Здійснено обґрунтування інституцій громадянського суспільства – громадської організації як необхідного елемента демократичного управління. Запропоновано характеристику означень організаційної сутності громадської організації в змісті перспектив розвитку громадянського суспільства в Україні. Акцентовано увагу на соціальному призначенні громадської організації, що походить від природного потягу громадян до колективної самоорганізації та самоврядування. Підтверджено, що організована інституція виконує функції, які є індикатором демократичного розвитку держави та суспільства.

Ключові слова: громадянське суспільство; громадська організація; демократичне управління; публічне управління.

Постановка проблеми. Питання державотворення України як європейської демократичної держави завжди було пов'язане з бажанням громадян безпосередньо брати участь у суспільно-політичних процесах, мати вплив на державу, її внутрішньо- й зовнішньополітичні орієнтири. За останні сто років саме активність громадянського суспільства в українському загальнонаціональному контексті мала вплив на ключові державотворчі події й відображала суспільний інтерес до відродження й відстоювання не тільки національних, але й демократичних цінностей. Хроніка Української революції 1917 – 1921 рр., подальший індивідуальний і масовий спротив комуно-радянській системі в СРСР, український національний рух на українських землях, що тимчасово перебували у складі інших іноземних держав (Чехословаччина, Румунія, Угорщина, Польща), повоєнний дисидентський рух, етап дієвого відродження української державності на межі 80 – 90-х рр. XX ст. промовисто свідчать про акумулюючу роль громадянського активу в державотворчих процесах. Тому цілком логічним, на нашу думку, видається те, що створення громадських організацій і об'єднань в Україні було зумовлено декількома факторами: історико-політичними традиціями, ідеологічним протистоянням у суспільстві, формуванням та відстоюванням демократичних відносин і плюралізму, активізацією громадсько-політичного життя населення, відродженням культурно-духовних цінностей, захистом навколишнього

середовища й вирішенням екологічних проблем, потягом до національного державотворення незалежної соборної України. Однак найголовніше значення їх функціонування на сьогодні полягає у тому, що громадські організації за своєю сутністю найперше сприяють суспільно-державній інтеграції українців та інституціоналізації інтересів громадян держави через демократичні процедури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри достатнє та різноманітне вивчення статусу громадської організації в українській та зарубіжній науці, все ж постановка проблеми її функціональності як необхідного елемента демократичного управління має одностороннє осмислення. Фактично в науковому колі дослідників є певна одностайність щодо розуміння інституціональної ролі громадської організації у демократичних процесах. Але в умовах сучасного розвитку демократичного режиму в Україні досліджувана тема по-новому озвучує сутнісне бачення змістовних особливостей громадських організацій у працях багатьох вчених. Особливо нас зацікавила проблематика практичного вдосконалення функціональних можливостей громадської організації як необхідного елемента публічного управління й місця в демократичному конструкті сучасних суспільно-державних відносин. Тому предметно до нашого дослідження проблеми ми використали праці Л. Шипілова (про народовладдя як основу демократичної держави) [1], М. Бондаренка (щодо соціального капіталу в контексті розвитку громадянського суспільства) [2], Ю. Савко (про громадянське суспільство, соціальний капітал і політичну участь, зокрема) [3]. Стаття В. Бондаренко ознайомлює із теоретико-правовими аспектами класифікації громадських об'єднань в Україні [4]; дослідження А. Козиревої розкриває поняття та ознаки громадських об'єднань як суб'єктів публічного управління в Україні [5]; а М. Корнишової – проблеми і перспективи розвитку громадських організацій у середовищі громадянського суспільства [6]. Цінну інформацію отримуємо також із матеріалу О. Федорчак, в якому актуалізовано на проблемах наукового визначення категорій “інститут” та “інституція” [7].

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Українська держава, хоч і не швидкими темпами, але поступово й достатньо динамічно вбудовує в конструкт взаємодії держави й суспільства тип демократичних відносин, кінцевою метою чого вбачається формування стабільної системи правової держави і громадянського суспільства. У цьому напрямку особливе місце відводиться громадським організаціям, які цілком закономірно повинні виконувати роль об'єднаного посередника у суспільно-політичних процесах і мають взяти на себе місію демократичного міжінституційного управлінського інструмента. Водночас виникає низка практичних питань, проблем і застережень щодо їхньої публічно-правової спроможності та місця у державотворчих процесах у контексті впливу на прийняття політичних рішень, артикуляції суспільних інтересів, формування демократичного типу мислення громадян тощо.

Для того, щоб розібратися у місці й ролі громадських організацій у динаміці демократичних процесів, необхідно знайти відповідь на низку теоретико-практичних запитань. Серед них головними є такі: що таке громадська організація, які функції вона виконує у суспільстві, яке місце вона займає у державній політиці, чи є вона елементом демократичного управління, які перспективи для державотворення можуть критися в її діяльності?

Виклад основного матеріалу. Основою розуміння ролі громадських організацій як необхідного елемента демократичного управління є усвідомлення його як центру акумуляції інтересів громадян. Такі інституції безапеляційно повинні надавати впевненості громадянам у забезпеченні власних інтересів перед державою та у громадянському суспільстві. У цьому контексті формується й уявлення про інструментальне представництво народної волі. У змісті публічного управління доволі часто трапляється багатозначне визначення терміна “народовладдя”, що з часом стало занадто формалізованим [8]. У цьому випадку цей термін є першоосновою сутнісного розуміння діяльності громадської організації. Адже насамперед громадська організація є соціальним представництвом “народу”, “громади”, “громадян” і надає особливо сутнісного наповнення поняттю “народовладдя”. У такій організації громадяни отримують не тільки “право на владу”, а й можуть бути залучені на повноправних підставах до системи публічного управління й процесу державотворення, що гарантовано нормативно-правовими засадами демократичної держави [9].

У сучасних умовах розвитку людської цивілізації важливо усвідомлювати, що господарем своєї долі є саме людина, громадянин. Громадянське суспільство у цьому контексті є своєрідним конструктом, інститутом демократії, в якому громадянин отримує кращі можливості для автономного розвитку, самовираження і самореалізації. А досягати кращих результатів, на нашу думку, можливо у співпраці з собі подібними. Тобто об’єднання громадян (у цьому випадку – ГО) є найкращим інструментом акумулювання групових інтересів спільноти, громади. Окрім того, центральним елементом громадянського суспільства має бути активний і обов’язково відповідальний громадянин, який спроможний пожертвувати особистими, приватними інтересами заради колективних, суспільних, які врешті вже згодом сприятимуть отриманню ним індивідуальних благ.

Такий тип громадянина властивий розвинутих суспільствам і є прикладом конструктивної взаємодії з соціальним середовищем із метою досягнення спільних, колективних, суспільно значимих цілей, захисту соціально-демократичних цінностей та інтересів. Об’єднання таких громадян прийнято називати “соціальним капіталом”, що пов’язане з процесом їх масової самоорганізації і цілеспрямовано призводить до створення громадських організацій за певними спільними інтересами на основі взаємної довіри та підтримки. Це підтверджує і думка дослідника М. Бондаренко, котрий вважає, що “соціальний капітал – це досягнута на даний момент довіра громадян один

до одного. Структурно соціальний капітал є сукупністю різних знань, умінь, навичок, культурних, національних, духовних і ментальних традицій, ідеологічних доктрин, а також мотивацій конкретних людей і життєвого досвіду, що сприймаються суспільством як соціально значущі та цінні” [10]. Окрім того, деякі вчені, в окремих випадках, вважають соціальний капітал природним феноменом громадянського суспільства [11].

Подібна постановка питання вписується в наше розуміння громадської організації як соціально згуртованого елемента демократичного управління. На нашу думку, накопичення соціального капіталу є джерелом успішного розвитку громадянського суспільства, де громадяни досягають високого рівня співучасті у державотворенні, беруть активну участь у суспільно-політичних процесах, суб’єктно залучені до управлінської діяльності, мають вплив на прийняття суспільно значимих рішень. Ось тут, вважаємо, і з’являється та важлива роль громадських організацій та інших добровільних об’єднань у розвитку суспільства і держави, які промовисто ілюструють готовність до вирішення загальнонаціональних завдань на підставі взаємодовіри та взаємовідповідальності. Внаслідок цього з’являється й усталене в суспільних науках, у державному управлінні розуміння громадської організації не тільки як об’єднуючої ланки між державою і суспільством, між владою і громадянами, допоміжною та добродійною структурною одиницею в процесі державного будівництва, а й як повноправного суб’єкта публічного управління [12]. Ми переконані, що на цьому етапі з’являється синергетичний ефект взаємодії суспільства та держави, а інституції останньої, через цілеспрямовану державну політику, повинні сприяти ініціативності громадян, розвитку системи громадських організацій як необхідного елемента демократії та публічного управління.

На сьогодні, як в наукових, так і позанаукових колах, існує чимало різноманітних підходів і типологій до розуміння змістовного поняття громадської організації та її місця в державній політиці, в системі управління, в державі як політичному інституті загалом. Про важливість статусу громадського об’єднання свідчать переважно такі часто використовувані в політико-правовій практиці епітети, як “третій сектор” та “інститут (інституція) громадянського суспільства” [13]. Названі категоріальні конструкти вимагають чіткого розмежування понятійного й емпіричного спрямування, оскільки виконують важливу функцію інтеграції інституційного ланцюга державних та суспільних інституцій.

Як зазначалося вище, у суспільно-науковій теорії та практиці трапляється твердження, що громадська організація є одним із головних елементів громадянського суспільства. Водночас досить часто використовується умовна прив’язка громадянського суспільства до витоків “третього сектора” [14]. Відповідно, він походить від багатосекторної моделі, яка розподіляється на управлінські (або такі, що мають вплив) групи (сектори), що взаємодіють між

собою і здійснюють контроль над державою та суспільством. Вони не завжди є нормативно визначеними, тому вживаються переважно умовно. Водночас названі сектори досить швидко увійшли в практичний вжиток і зайняли чільне місце серед типових власних назв, поповнили систему категоріального наукового апарату.

На нашу думку, така багатосекторна градація є цілком виправданою в сучасних умовах глобалізаційних демократичних змін, де все більшу роль відводять людському фактору, громадянам, їхній спроможності до публічно-управлінської діяльності. Тому вважаємо, що громадські організації цілком логічно і заслужено можуть претендувати на ключову роль у громадянському суспільстві як складовій третього сектору. До того ж, таке розуміння повинне формуватись не з огляду на категоріальну формальність, що часто використовується у процесі державно-суспільних відносин, а на сприйняття як реально дієвого інструмента прояву громадянської ініціативи, яка спрямована на реалізацію насамперед громадських цілей і завдань.

Звертаємо увагу насамперед на те, що приналежність громадянського суспільства і громадських організацій, зокрема до третього сектору, є ключовим моментом визнання важливості ролі громадян у процесі перспективного розвитку сучасної демократії. Соціально-демократичні зміни без них, попри активну інноваційність всіх соціальних процесів та вплив новітніх технологій на розвиток людства, на нашу думку, неможливі. Тому й місце громадян у багатосекторній моделі державного організму є центральним, суб'єктно об'єднуючим. Природним колективним інструментом і необхідним елементом демократичного управління такого організму є структурна одиниця, тобто громадська організація, що володіє стратегічними можливостями інституційного, організаційного, правового й суспільно значимого спрямування. Тому їхнє місце в конструкті третього сектору є не тільки знаковим у змісті розуміння формальної демократії, а й візуалізує важливий інструмент демократичної процедури в практичній площині (рис. 1).

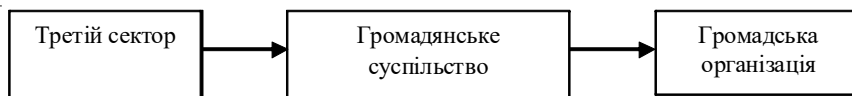


Рис. 1. Складова умовного конструкту третього сектора

Попри те, що перед громадськими організаціями завжди існує ризик їх одержавлення (потрапляння під контроль державних інституцій тощо), з одного боку, та комерціалізації (потрапляння у сферу залежності від фінансових впливів, бізнесу) – з іншого, вони перебувають у постійному полі зору динамічного соціуму, є важливою об'єднуючою комунікативною ланкою громадян і влади, індикатором розвитку демократії, рівня впливовості й дієвості громадянського суспільства загалом. Тому при недемократичних режимах існує загроза не

тільки для громадських організацій, а й для громадянського суспільства, а саме через поглинання третього сектору першим (влада, політика) і другим (бізнес, економіка). Можливі й інші негативні варіанти розвитку подій [15]. На нашу думку, аби запобігти цьому й чітко розмежувати поняття “громадянського” з “іншим”, необхідно акцентувати увагу не тільки на громадських витоках об’єднання, а й на громадському публічному змісті, громадських цілях та результатах публічної діяльності організації.

Одночасно, на нашу думку, громадські організації символізують у своїй структурній суті інтеграційний центр активних громадян, які через прояв громадянської позиції оцінюють реальний стан та перспективи розвитку публічно-управлінського потенціалу членів суспільства. Фактично, громадські організації, в частково формалізованій формі, у змісті своєї діяльності можуть бути зразком демократичного управління. Їм притаманний колективний стиль публічного управління на основі узгодження соціально-конфліктних інтересів, адже їхнє соціальне призначення зважає на природне бажання громадян до колективної (групової) самоорганізації та самоврядування. Враховуючи висловлену вище думку, що публічне управління засновується на довірі, принцип відповідальності за зміст публічно-управлінської діяльності зростає в рази.

Водночас еволюція демократичних інституцій у сучасному світі, яка забезпечує пріоритетність демократичних цінностей у людській взаємодії, все більше вимагає узгодження цілей і завдань перед державою, стає для неї важливим випробуванням для сподівань громадян на справедливість і солідарність із ними. Апробацію ж ефективності взаємодії держави та суспільства проводять за допомогою суспільного інструмента, з одного боку, як індикатора взаємодії суспільства і держави, а з іншого – як механізму публічного управління. Таким інструментом і може бути громадська організація. Саме тому необхідно вважати, що громадська організація є не тільки важливим (й чи не головним. – М. Т.) елементом громадянського суспільства, а й елементом демократичного управління. Інституція безпосередньо має вплив на орієнтацію та вибудову державної політики правлячої влади в різних сферах і має бути чутливим індикатором ефективності її реалізації. У цьому полягає основоположний тип демократичного управління “всіх для всіх”, управління, заснованого на суспільній довірі.

Незважаючи на те, що громадські організації різняться за значною кількістю критеріїв та підпадають під чисельні класифікації та типології, вони мають усталений перелік означень, за якими їх потрібно вважати ключовою суспільною інституцією, що захищає і примножує інтереси громадян та представляє їх перед державою [16]. На рис. 2 нами вказано найпоширеніші, на нашу думку, з таких, які характеризують організаційну сутність громадських організацій і визначають їх природну незалежність від державних інституцій.

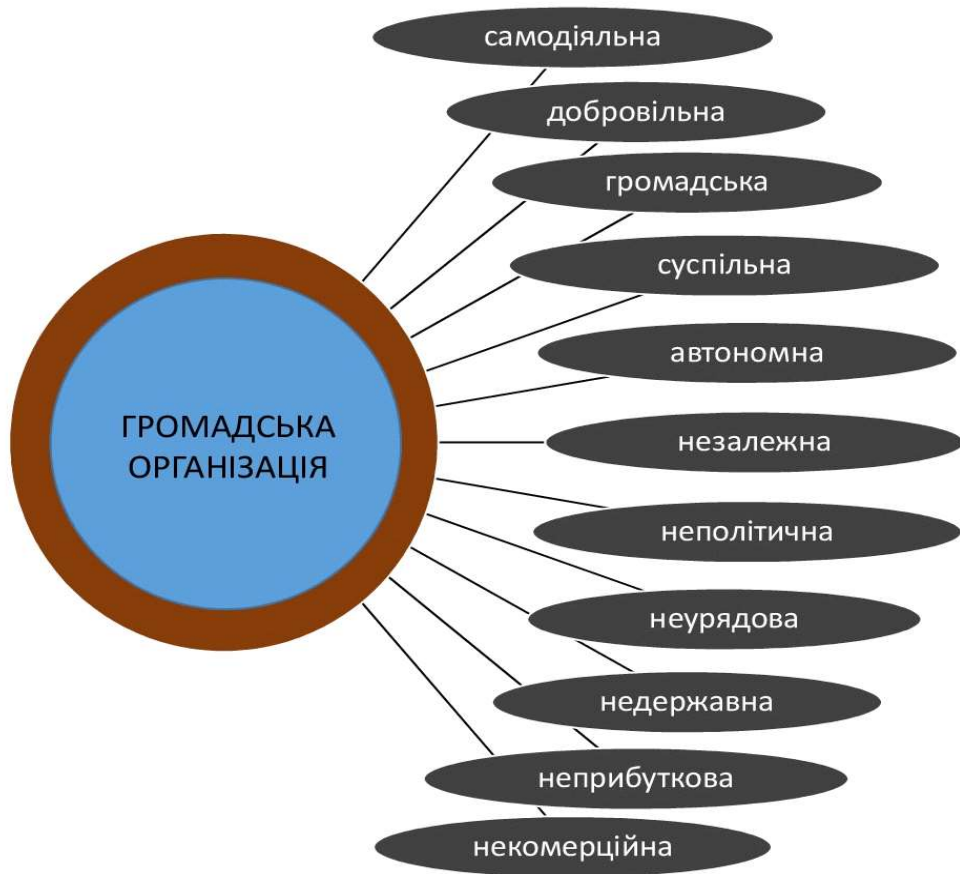


Рис. 2. Означення, які характеризують організаційну сутність громадської організації

Доцільно наголосити, що ці характеристики акцентують на значенні громадської організації як елемента демократичного, публічного управління, де громадяни взаємовідповідально ставляться до суспільно значимих питань життєдіяльності, сприяють визначенню кола нагальних проблем, формулюють шляхи їх консолідованого вирішення й відображають настрої перспективних змін у контексті державотворення.

Зважаючи на це, громадські організації мають значно більше автономних атрибутів, ніж будь-які інші інституції суспільства та органи місцевого самоврядування й наділені значним інституційно-організаційним і публічно-управлінським потенціалом, який вказує на хороші перспективи впливового інтегратора суспільно-державних відносин.

Спробуємо обґрунтувати виділення названих означень організаційної сутності громадських організацій так: громадська і суспільна складова свідчить

про всезагальну соціальну основу організації (це люди, які тяжіють до об'єднання за певних обставин, бажань і сподівань); добровільність і самодіяльність організації свідчить про демократичність об'єднання громадян на основі певних спільних інтересів і визначення самостійних дій (зацікавленість у вирішенні спільних питань, планування й діяльність в інтересах об'єднання); автономність і незалежність вказує на відокремлення громадської організації не стільки від держави, скільки принципова приналежність до громадянського суспільства (інституційна незалежність, але не протидія, а, навпаки, – діяльнісна взаємодія з державою, з метою реалізації завдань суспільства і держави); неполітичний, недержавний і неурядовий статус громадської організації є сутнісним обґрунтуванням її суспільної складової, яка задіяна в державній політиці як рівноправний партнер у державотворчих процесах, але водночас є поза політикою як суспільно-політичний суб'єкт (не урядовий і не державний інструмент); неприбутковий і некомерційний тип об'єднання гарантує незалежність громадських організацій від бізнесу, який значною мірою є політикою впливу і диктату, що також позбавляє самостійності й публічності управління, призводить до приховування джерел фінансування, грантоїдства й інших видів “тіньової” комерціалізації (створення громадської організації не з метою заробітку, отримання прибутку тощо).

На нашу думку, названі означення цілковито відповідають типу демократичного управління та плюралізму й повною мірою забезпечують базові критерії конституційних прав і свобод громадян у державі. Вони дають змогу громадським організаціям зайняти важливе місце в інституційному конструкті суспільно-державного організму, відводять їм роль ключового комунікатора між громадянами і владою, а їхня багатогранна діяльність повинна виконувати значну кількість суспільно значимих державотворчих функцій. Саме їхнє змістовне наповнення відображає повноту феномена громадської організації як необхідного елемента демократичного управління.

Зазначимо також, що однозначної думки щодо функцій громадських організацій, як і їхнього інституціонального статусу, на сьогодні у фахівців так само немає. Загалом це не ускладнює їх функціонування як демократичного елемента громадянського суспільства, оскільки статутно-програмна різноманітність структурних одиниць конкретизує їхню інфраструктурну цінність.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, характеристика різноманітних означень громадської організації та її функціональні орієнтири вказують на те, що вона є не тільки структурною одиницею – інституцією громадянського суспільства як інституту демократії, а й одним із найдинамічніших його елементів. Попри багатоманітність визначень і використання різних варіантів пояснення досліджуваного поняття, науковці різних дисциплінарних спрямувань загалом майже одностайні в думці про його змістовне, так би мовити класичне, розуміння. Це важливий консенсусний момент, який позбавляє практиків маніпуляцій і правових колізій песимістично

висловлюватися з приводу місця й ролі громадських організацій у державно-суспільному конструкті сучасного демократичного розвитку. Реформи в Україні у змісті децентралізації влади є чудовим шансом для реальної демократизації публічно-управлінської сфери й передачі значних повноважень громадянам. Громадські організації в цьому контексті повинні зайняти своє інституціональне місце й відіграти конструктивну соціально-демократичну роль.

Список використаної літератури

1. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави : монографія. Харків : ФІНН, 2009. 216 с.
2. Бондаренко М. Соціальний капітал як основа розвитку громадянського суспільства // Державне управління: теорія та практика. 2011. № 2. URL : <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Bondarenko.pdf> (дата звернення: 16.01.2019).
3. Савко Ю. Громадянське суспільство, соціальний капітал і політична участь // Вісник Львівського університету. 2002. Вип. 4. С. 151—159. (Серія: філософські науки).
4. Бондаренко В. Ю. Теоретико-правові аспекти класифікації громадських об'єднань в Україні // Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2014. Вип. 27. С. 201—205.
5. Козирева А. О. Поняття та ознаки громадських об'єднань як суб'єктів публічного управління в Україні // Форум права. 2013. № 1. С. 459—465.
6. Корнишова М. Громадські організації в розвитку громадянського суспільства в Україні: проблеми та перспективи // Науковий блог Національного університету "Острозька академія". URL : <https://naub.oa.edu.ua/2010/hromadski-orhanizatsiji-v-rozvytku-hromadyanskoho-suspilstva-v-ukrajini-problemy-ta-perspektyvy/> (дата звернення: 14.11.2018).
7. Федорчак О. Проблема наукового визначення категорій "інститут" та "інституція" та її управлінське значення // Актуальні проблеми державного управління. 2016. № 4 (68). С. 49—54.
8. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави...
9. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : Указ Президента України № 212/2012 від 24.03.2012 р. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/682016-19805> (дата звернення: 21.10.2018).
10. Бондаренко М. Соціальний капітал як основа розвитку громадянського суспільства...
11. Савко Ю. Громадянське суспільство, соціальний капітал і політична участь... С. 151.
12. Козирева А. О. Поняття та ознаки громадських об'єднань як суб'єктів публічного управління в Україні... С. 459.
13. Федорчак О. Проблема наукового визначення категорій "інститут" та "інституція" та її управлінське значення... С. 49—54.
14. Корнишова М. Громадські організації в розвитку громадянського суспільства в Україні: проблеми та перспективи...
15. Шмиттер Ф. Размышления о гражданском обществе и консолидации демократии // Полис. 1996. № 5. С. 23.

16. Бондаренко В. Ю. Теоретико-правові аспекти класифікації громадських об'єднань в Україні... С. 201—205.

Статтю подано: 28.02.2019

Статтю схвалено: 20.03.2019

Tokar Marian Yuriiiovych

*Docent, Candidate of Historical Sciences, doctoral student
of the Department of Public Administration, Lviv Regional Institute for Public
Administration of the National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine*

ORCID: 0000-0001-8426-4481

e-mail: carpatia.doslid@gmail.com

PUBLIC ORGANIZATION AS A NECESSARY ELEMENT OF DEMOCRATIC GOVERNANCE

Problem setting. The question of state-building of Ukraine as a European democratic state has always been connected with the desire of citizens to directly participate in socio-political processes, have an influence on the state, its internal and foreign policy orientations. The main significance of the functioning of civic organizations today is that they essentially contribute to the social and state integration of Ukrainians and the institutionalization of the interests of citizens of the state through democratic procedures.

Recent research and publications analysis. Despite the sufficient and diverse study of the status of a civic organization in Ukrainian and foreign science, the problem of its function as a necessary element of democratic governance has a one-sided comprehension. In fact, researchers in the scientific community have a certain consensus on understanding the institutional role of a public organization in democratic processes. In the context of the contemporary development of a democratic regime in Ukraine, the topic under study in a new way announces an essential view of the meaningful features of civic organizations in the works of many scholars. We were interested in problems of practical improvement of the functional capabilities of a public organization as an essential element of public administration and the place of democracy in modern social and state relations.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. The Ukrainian state, though not rapidly, but gradually and dynamically, is embedded in the construction of the interaction of the state and society with the nature of democratic relations, the ultimate goal of which is the formation of a stable system of the rule of law of civil society. In this regard, a special place is given to public organizations, which, of course, should act as a unifying mediator in socio-political processes and must assume the mission of a democratic interagency administrative tool. At the same time, from the point of view of influence on political decisions, articulation of public interests and formation of social interests, a number of practical issues, problems and warnings about their social and legal capacity and place in state creation.

Paper main body. The starting point for understanding the role of civic organizations as an essential element of democratic governance is to perceive it as a center for the accumulation of citizens' interests. Such institutions must without hesitation provide citizens with confidence in securing their own interests before the state and in civil society. In this context, an idea of the instrumental representation of people's will is formed. In the context of

public administration, it is quite often possible to find a meaningful definition of “democracy”, which eventually became too formalized. In our case, this term is the basis of the essential understanding of the activities of a public organization. A public organization is a social representation of the “people”, “community”, “citizens,” and provides especially essential content with the concept of “democracy”. In such an organization, citizens receive not only the “right to power”, but they can also be involved on a full-fledged basis in the system of public administration and the process of state formation, which is guaranteed by the normative and legal principles of a democratic state.

It should also be noted that a clear view of the functions of civic organizations, as well as their institutional status, today does not include specialists. In general, this does not complicate their functioning as a democratic element of civil society, since the statutory and programmatic diversity of structural units specifies their infrastructure value.

Conclusions of the research and prospects for further studies. Characteristics of various denominations of a public organization and its functional guidelines point to the fact that it is not only a structural unit - an institution of civil society as an institution of democracy, but also one of the most dynamic elements of it. Despite the variety of definitions and the use of various variants of explanation of the concept under study, scientists of various disciplinary directions are generally almost unanimous in the thought of its meaningful, so to speak, classical understanding. This is an important consensus moment that deprives practitioners of manipulations and legal conflicts of pessimistic views on the place and role of civic organizations in the state-public construct of modern democratic development. Public organizations in this context should take their institutional place and play a constructive socio-democratic role.

Key words: civil society; civic organizations; consensus governance model; public administration; state policy.

References

1. Shypilov, L. M. (2009). *Narodovladdia jak osnova demokratychnoi derzhavy*. Kharkiv: FINN. 216 p. [in Ukrainian].
2. Bondarenko, M. (2011). Sotsialnyj capital jak osnova rozvytku hromadianskoho suspilstva. *Derzhavne upravlinnia: teoria ta praktyka*, № 2. URL : <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Bondarenko.pdf> [in Ukrainian].
3. Savko, Yu. (2002). Hromadianske suspilstvo, sotsialnyj capital i politychna uchast. *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Issue 4, pp. 151-159 [in Ukrainian].
4. Bondarenko, V. Yu. (2014). Teoretyko-pravovi aspekty hromadskykh obiednan v Ukraini. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia*, Issue 27, pp. 201-205 [in Ukrainian].
5. Kozyreva, A. O. (2013). Poniattia ta oznaky hromadskykh obiednan jak subiektiv publicznego upravlinnia v Ukraini. *Forum prava*, № 1, pp. 459-465 [in Ukrainian].
6. Kornysheva, M. (2018). Hromadski orhanizatsii v hromadianskoho suspilstva v Ukraini: problem ta perspektyvy. *Naukovyj bloh. Natsionalnoho universytetu “Ostrozka academia”*. URL : <https://naub.oa.edu.ua/2010/hromadski-orhanizatsiji-v-rozvytku-hromadyanskoho-suspilstva-v-ukrajini-problemy-ta-perspektyvy> [in Ukrainian].
7. Fedorchak, O. (2016). Problema naukovooho vyznachennia katehorij “instytut” ta “instytutsia” ta jii upravlinske znachennia. *Aktualni problem derzhavnoho upravlinnia*, № 4 (68), pp. 49-54 [in Ukrainian].

8. Shypilov, L. M. (2009). Narodovladdia jak osnova demokratychnoi derzhavy... pp. 9, 10.
9. Pro spryiannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini. № 212/2012. (2012).
10. Bondarenko, M. (2011). Sotsialnyj capital jak osnova rozvytku hromadianskoho suspilstva...
11. Savko, Yu. (2002). Hromadianske suspilstvo, sotsialnyj capital i politychna uchast... pp. 151.
12. Kozyreva, A. O. (2013). Poniattia ta oznaky hromadskykh obiednan jak subiektiv publichnoho upravlinnia v Ukraini... pp. 459.
13. Fedorchak, O. (2016). Problema naukovoho vyznachennia katehorij “instytut” ta “instytutsia” ta ii upravlinske znachennia... pp. 49-54.
14. Kornysheva, M. (2018). Hromadski orhanizatsii v hromadianskoho suspilstva v Ukraini: problem ta perspektyvy...
15. Smitter, F. (1996). Razmyshlenia o grazhdanskom obshestve i konsolidatsii demokratii. *Polis*, № 5, pp. 23 [in Russian].
16. Bondarenko, V. Yu. (2014). Teoretyko-pravovi aspekty hromadskykh obiednan v Ukraini... pp. 201-205.

Paper submitted: 28.02.2019

Paper accepted: 20.03.2019

Цитування: Токар М. Ю. Громадська організація як необхідний елемент демократичного управління // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 1(58) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2019. С. 88—99. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.58.2019.168703>).

Citation: Tokar M. Yu. (2019). Hromadska orhanizatsiia yak neobkhidnyi element demokratychnoho upravlinnia. *Efficiency of Public Administration*, Issue 1(58), pp. 88-99. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.58.2019.168703>).